

'Jezelf inleven in een andere rechtscultuur is zó verrijkend'

Dat zei mr. Hans Pieters tijdens de inleiding van de masterclass islamitisch Recht. Deze boeiende masterclass is de eerste in de reeks masterclasses Vergelijking Rechtsculturen, over verschillen in de rechtsculturen waarmee de Nederlandse rechter of officier van justitie te maken krijgt. Deze eerste masterclass, over de islamitische Rechtscultuur in relatie tot de Nederlandse rechtscultuur, vond plaats op 26 september in Utrecht.

Waarom islamitische rechtscultuur?

Rechters, officieren van justitie en ook ondersteunend personeel van de rechterlijke organisatie worden in hun werk vaak geconfronteerd met andere culturen. Voor hen is het van belang om te weten hoe mensen met bijvoorbeeld een islamitische achtergrond tegen ons rechtssysteem aankijken. Maar anderzijds: Wie van de rechters en officieren van justitie ként de islamitische rechtscultuur eigenlijk? Met het doel om Nederlandse rechters en officieren van justitie een beter inzicht te geven in die cultuur en het omgaan met personen met een islamitische achtergrond in de rechtspraak te vergemakkelijken, heeft SSR (in samenwerking met CPO) deze masterclass ontwikkeld.

Verrassende uitkomsten

Na het welkomstwoord door mr. Hans Pieters, senior advocaat-generaal bij de LRO Arnhem-Leeuwarden, zette prof. dr. Frank Bovenkerk de verschillende culturen waar de rechterlijke macht in Nederland mee te maken krijgt op een rij. Prof. dr. Frank Bovenkerk: "Een voorbeeld van een groep allochtonen die in Nederland snel en probleemloos geïntegreerd zijn, is de groep van Indische Nederlanders. De Turkse en Marokkaanse cultuur integreerden minder snel, maar de sociaal-economische positie van de tweede en derde generatie Turken en Marokkanen is door o.a. een betere opleiding, beter dan die van de voorgaande generatie."

Na een korte pauze sprak prof. dr. Jan Michiel Otto uitgebreid over de geschiedenis en invoering van de sharia (het islamitische rechtssysteem) en de vraag hoe het islamitisch recht doorwerkt in diverse islamitische landen. Uit zijn onderzoeken is gebleken dat de sharia in een twaalfstal islamitische landen het rechtssysteem wel heeft beïnvloed, maar vrijwel nergens naar de letter wordt nageleefd. Islamitische landen vinden vaak een (symbolische) rechtvaardiging voor hun van staatswege ontwikkelde rechtssysteem in de sharia, als geleerden zeggen dat de wetgeving in de geest van of in overeenstemming met de sharia is. Hiermee wordt de staatswetgeving geaccepteerd in die landen.

Ook kwam in zijn inleiding naar voren dat de sharia vooral ook mogelijkheden geeft om zaken tussen mensen te regelen. 'Mediation' speelt een belangrijke rol. In dit opzicht zijn er best overeenkomsten met ons rechtssysteem. De 'uitwassen' van de sharia (onmenselijk straffen, onderdrukking van de vrouw) hebben vaak veel meer te maken met politiek en oeroude tradities in een bepaald land, bijvoorbeeld zoals in Saoedi Arabië.

Mr. dr. Wibo van Rossum en mr. Davoud Shekary gingen in op overeenkomsten en verschillen in rechtscultuur die niet alleen tussen islamitische landen, maar ook tussen Westeuropese landen bestaan. Wibo van Rossum gaf handvatten waarmee culturen vergeleken kunnen worden. Het onderscheid tussen masculiene en feminiene en individualistische en collectieve staten werd besproken. Hierbij kwam men tot verrassende ontdekkingen. Bepaalde Westeuropese landen hebben verrassend veel overeenkomsten met sommige islamitische landen. Een van die overeenkomsten is de masculiene cultuur. In veel Europese landen overheerst, net als in veel islamitische landen, een masculiene cultuur. Een masculiene cultuur mag echter niet verward worden met de islam. Cultuur en godsdienst zijn niet één op één hetzelfde begrip.

Mr. Davoud Shekary is afkomstig uit Iran en woont en werkt al bijna 20 jaar in Nederland. Hij lichtte zijn masterscriptie toe en vertoonde filmfragmenten over Iraans recht. Daarna was het de beurt aan de deelnemers om twee casus te beoordelen naar Iraans recht. De bespreking van deze casus, een civielrechtelijke en een strafrechtelijke, maakte duidelijk dat het waardevol en mogelijk is om casuïstiek met een andere bril te kijken, waardoor verschillen en overeenkomsten helderder worden. Onder leiding van mr. Davoud Shekary werd er volop gediscussieerd.

Veel positieve reacties

De masterclass werd zeer gewaardeerd door de deelnemers. De reacties na afloop van de masterclass waren erg positief. De deelnemers vonden het onderwerp zeer interessant, men vond het echter jammer dat er niet meer tijd was om nog wat dieper op de materie in te gaan.